2025/2630

19.12.2025.

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2025/2630

od 16. prosinca 2025.

o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa i stavljanju izvan snage Odluke 2012/21/EU

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 106. stavak 3.,

budući da:

1. Članak 14. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Ugovor) nalaže Uniji, ne dovodeći u pitanje članke 93., 106. i 107. Ugovora, da koristi svoje ovlasti kako bi osigurala da se usluge od općeg gospodarskog interesa („SGEI") obavljaju u skladu s načelima i uvjetima koji im omogućuju ispunjavanje njihovih ciljeva.

2. Kako bi se određene usluge od općeg gospodarskoga interesa obavljale u skladu s načelima i pod uvjetima koji im omogućuju ispunjenje njihovih ciljeva, može se ukazati potreba za financijskom potporom države, kojom bi se pokrio dio ili svi specifični troškovi koji proizlaze iz obveze pružanja javne usluge. U skladu s člankom 345. Ugovora, nije važno pružaju li takve usluge od općeg gospodarskog interesa javni ili privatni poduzetnici.

3. U članku 106. stavku 2. Ugovora navodi se da su poduzetnici kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ili oni koji imaju značajke monopola koji ostvaruje prihod, podložni pravilima sadržanim u Ugovoru, osobito pravilima o tržišnom natjecanju, ako primjena tih pravila, pravno ili činjenično, ne sprečava obavljanje zadaća koje su im povjerene. No, to ne smije utjecati na razvoj trgovine u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti s interesima Unije.

4. U svojoj presudi u predmetu *Altmark* ([1]), Sud je odlučio da naknada za obavljanje javne usluge ne predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. Ugovora pod uvjetom da su istodobno (kumulativno) ispunjena četiri kriterija. Prvo, poduzetniku primatelju moraju zaista biti povjerene obveze pružanja javne usluge i te obveze moraju biti jasno utvrđene. Drugo, parametri na temelju kojih se izračunava naknada moraju biti utvrđeni unaprijed, na objektivan i transparentan način. Treće, naknada ne smije premašiti iznos neophodan za pokrivanje svih ili dijela troškova koji su nastali pri izvršenju obveza pružanja javne usluge, uzimajući u obzir povezane prihode i razumnu dobit. Četvrto, ako u konkretnom slučaju poduzetnik kojem je povjereno izvršenje obveze pružanja javne usluge nije izabran na temelju postupka javnog natječaja koji bi omogućio izbor ponuditelja koji bi takve usluge mogao pružiti po najpovoljnijim uvjetima za zajednicu, visina potrebne naknade mora se odrediti na temelju analize troškova koje bi imao tipičan poduzetnik kojim se dobro upravlja i koji ima odgovarajuća potrebna sredstva.

5. Ako navedena četiri kriterija nisu ispunjena, a ispunjeni su opći uvjeti za primjenu članka 107. stavka 1. Ugovora, naknada za javnu uslugu predstavlja državnu potporu na koju se primjenjuju članci 93., 106., 107. i 108. Ugovora.

6. Osim ove Odluke, za primjenu pravila o državnim potporama na naknadu koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa važna su tri instrumenta:

   (a) Komunikacija Komisije o primjeni pravila o državnim potporama Europske unije na naknadu koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ([2]) pojašnjava primjenu članka 107. Ugovora i četiri kriterija koji su utvrđeni presudom u predmetu *Altmark* na takvu naknadu;

([1]) Predmet C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft*, EU:C:2003:415.
([2]) Komunikacija Komisije o primjeni pravila Europske unije o državnim potporama na naknade za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa, SL C 8, 11.1.2012., str. 4.

(b) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora na potpore *de minimis* za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa ([3]) utvrđuje određene uvjete, uključujući iznos naknade, pod kojima se za naknadu za obavljanje javne usluge neće smatrati da ispunjava sve kriterije iz članka 107. stavka 1.;

(c) okvir za državne potpore u obliku naknade za obavljanje javne usluge ([4]) koji detaljno navodi da će Komisija analizirati slučajeve koji nisu obuhvaćeni ovom Odlukom pa će ih se stoga morati prijaviti Komisiji.

7. Odlukom Komisije 2012/21/EU ([5]) utvrđuju se značenje i opseg iznimke u skladu s člankom 106. stavkom 2. Ugovora te pravila kojima se omogućuje učinkovito praćenje ispunjavanja kriterija utvrđenih u toj odredbi. S obzirom na iskustvo stečeno primjenom Odluke 2012/21/EU, promjene gospodarskih uvjeta, posebno u vezi sa stambenom krizom, kao i kretanja na tržištu, potrebno je preispitati pravila predviđena tom odlukom.

8. Odluku 2012/21/EU stoga bi trebalo staviti izvan snage i zamijeniti ovom Odlukom kojom se utvrđuju uvjeti pod kojima je državna potpora u obliku naknade za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa izuzeta od obveze prethodne prijave iz članka 108. stavka 3. Ugovora kada se može smatrati usklađenom s člankom 106. stavkom 2. Ugovora.

9. Državna potpora u obliku naknade za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa može se smatrati spojivom samo ako se dodjeljuje kako bi se osiguralo pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa kako se na to poziva u članku 106. stavku 2. Ugovora. Iz sudske prakse ([6]) proizlazi da, kada ne postoje sektorska pravila na razini Unije u tom području, države članice imaju visok stupanj diskrecionog prava pri utvrđivanju koje bi se usluge mogle svrstati među usluge od općeg gospodarskog interesa. Stoga je zadaća Komisije pobrinuti se da ne nastanu očite pogreške pri definiranju usluga od općeg gospodarskog interesa.

10. Ako su ispunjeni određeni uvjeti, ograničeni iznosi naknade koja se daje poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa ne utječu na razvoj trgovine i tržišno natjecanje u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti s interesima Unije. Za identifikaciju primatelja potpore u ovoj Odluci trebao bi se primjenjivati pojam „jedan poduzetnik" kako je definiran u članku 2. stavku 2. Uredbe Komisije (EU) 2023/2832 ([7]). Kad je naknada manja od određenog godišnjeg iznosa naknade, nije potrebna pojedinačna prijava državne potpore, ako su ispunjeni određeni uvjeti. Primjereno je i povećati taj opći prag naknade kako bi se uzela u obzir inflacija od donošenja Odluke 2012/21/EU.

11. Poduzetniku se može povjeriti pružanje više usluga od općeg gospodarskog interesa i može mu se dodijeliti naknada do općeg praga naknade za svaku uslugu od općeg gospodarskog interesa koja mu je povjerena. Isto vrijedi i ako je više država članica poduzetnika zajednički ili pojedinačno ovlastilo za pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa. Stoga bi poduzetnik kojem su te usluge povjerene trebao moći primiti naknadu do općeg praga od svake države članice u kojoj se usluga pruža.

([3]) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na de minimis potpore koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa (SL L, 2023/2832, 15.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

([4]) Komunikaciju Komisije o okviru Europske unije za državnu potporu u obliku naknade za javne usluge, SL C 8, 11.1.2012., str. 15.

([5]) Odluka Komisije 2012/21/EU od 20. prosinca 2011. o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, SL L 7, 11.1.2012., str. 3., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21(1)/oj).

([6]) Predmet C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft*, EU:C:2003:415.

([7]) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na *de minimis* potpore koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa (SL L, 2023/2832, 15.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

12. Bolnice i poduzetnici zaduženi za pružanje socijalnih usluga, uključujući kada su uspostavljeni kao neprofitni subjekti ([8]), kojima su povjerene zadaće koje se odnose na usluge od općeg gospodarskog interesa, imaju specifične značajke koje je potrebno uzeti u obzir. Posebno bi trebalo uzeti u obzir činjenicu da u trenutačnim gospodarskim uvjetima socijalne usluge mogu zahtijevati iznos potpore koji premašuje opći prag naknade utvrđen u ovoj Odluci kako bi se nadoknadili troškovi javne usluge, dok veći iznos naknade za socijalne usluge ne stvara nužno veći rizik od narušavanja tržišnog natjecanja. U skladu s tim, poduzetnici zaduženi za pružanje socijalnih usluga također bi trebali ostvariti pravo na izuzeće od prijave predviđeno ovom Odlukom, čak i ako iznos naknade koju primaju premašuje opći prag naknade. Izuzeće od prijave treba primjenjivati i na bolnice koje pružaju medicinsku skrb, uključujući, kada je to primjereno, usluge hitne medicinske pomoći i pomoćne usluge koje su neposredno povezane s njihovom osnovnom djelatnosti, naročito u području medicinskih istraživanja. Kako bi ostvarile pravo na izuzeće od prijave, socijalne usluge trebaju biti jasno definirane i ispunjavati socijalne potrebe u odnosu na zdravstvenu i dugotrajnu skrb, skrb za djecu, pristup i ponovno uključivanje na tržište rada te skrb za ranjive skupine i njihovu socijalnu uključenost. To uključuje usluge potpore samostalnom životu i uključivanju osoba s invaliditetom u zajednicu, na primjer osobnu pomoć, centre za samostalan život, pomoćne tehnološke usluge, usluge rehabilitacije i habilitacije.

13. Iz istih se razloga naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje kućanstvima u nepovoljnom položaju ili socijalno ugroženijim skupinama, uključujući beskućnike, kojima je zbog ograničene platežne sposobnosti do stambenog prostora nemoguće doći po tržišnim uvjetima, može izuzeti od obveze prijave čak i ako premašuje opći prag naknade. Naknadom za usluge socijalnog stanovanja trebali bi se, među ostalim, moći pokriti troškovi ulaganja za izgradnju novih zgrada, uključujući kupnju zemljišta, kupnju postojećih stanova ili zgrada za pretvorbu ili obnovu, pretvorbu ili obnovu postojećih zgrada ili stanova (ili njihovih pojedinačnih elemenata ([9])), troškovi osiguravanja usklađenosti sa standardima pristupačnosti za starije osobe ili osobe s invaliditetom, usklađivanja sa standardima zaštite okoliša, i troškovi prilagodbe i otpornosti na klimatske promjene, uključujući otpornost vodoopskrbe, te operativni troškovi, ako je to potrebno za pružanje usluge.

14. Od donošenja Odluke 2012/21/EU priuštivost stanovanja u mnogim je državama članicama postala velik problem, koji ne pogađa samo kućanstva u nepovoljnom položaju ili socijalno ugroženije skupine, nego i skupine sa srednjim dohotkom, pri čemu sve više osoba teško pronalazi kvalitetne stanove po pristupačnoj cijeni. Problemi sa stanovanjem mogu biti posebno izraženi na određenim lokacijama, kao što su popularni turistički gradovi i veliki gradovi, brzorastuća urbana i gospodarska središta te udaljene, najudaljenije i izolirane regije. Stoga je potrebno poduzeti mjere za povećanje dostupnosti stambenih nekretnina putem najma ili vlasništva po pristupačnim cijenama kako bi se ublažio pritisak na lokalnim tržištima stambenih nekretnina. Kako bi se olakšale javne inicijative kojima se podupire priuštivo stanovanje, primjereno je utvrditi posebne uvjete kako bi se usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje izuzele od obveze prijave iz članka 108. stavka 3. Ugovora.

15. Iako kućanstva u nepovoljnom položaju ili socijalno ugroženije skupine, uključujući beskućnike, mogu imati koristi od usluga od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje, takve usluge od općeg gospodarskog interesa mogu uključivati i ograničen udio kućanstava koja nisu u nepovoljnom položaju kako bi se spriječila prostorna koncentracija siromaštva.

([8]) Definicija „neprofitnog subjekta" iz Uredbe (EU) 2023/2832 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora primjenjuje se i u kontekstu provedbe ove Odluke.

([9]) U skladu s člankom 2. stavkom 17. Direktive (EU) 2024/1275 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. travnja 2024. o energetskim svojstvima zgrada (SL L, 2024/1275, 8.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj), „element zgrade" znači tehnički sustav zgrade ili dio ovojnice zgrade. U skladu s člankom 2. stavkom 6. te direktive, pojam „tehnički sustav zgrade" podrazumijeva tehničku opremu zgrade ili samostalne uporabne cjeline zgrade za grijanje prostora, hlađenje prostora, ventilaciju, potrošnu toplu vodu, ugrađenu rasvjetu, automatizaciju i kontrolu zgrade, proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i skladištenje energije na lokaciji ili kombinaciju navedenog, uključujući sustave koji upotrebljavaju energiju iz obnovljivih izvora. U skladu s člankom 2. stavkom 15. te direktive „ovojnica zgrade" znači integrirani elementi zgrade koji odvajaju njezinu unutrašnjost od vanjskog okruženja.

16. Ako države članice moraju osigurati stanovanje uglavnom kućanstvima koja nisu u nepovoljnom položaju, mogu uspostaviti usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje koje uglavnom koriste kućanstvima koja ne mogu pristupiti priuštivom stanovanju zbog uvjeta na relevantnim tržištima, ali nisu u nepovoljnom položaju. Međutim, usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje i dalje mogu uključivati udio kućanstava u nepovoljnom položaju. Korisnike usluga od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje trebalo bi definirati uzimajući u obzir prvenstveno dohodak kućanstava u usporedbi s tržišnim cijenama stambenih nekretnina i sastavom kućanstava, ako je potrebno u kombinaciji s drugim čimbenicima. Na primjer, potreba za priuštivim stanovanjem mogla bi se smanjiti ako su članovi kućanstava vlasnici ili suvlasnici stambene nekretnine. Države članice trebale bi moći dati prioritetni pristup priuštivom stanovanju osobama koje će vjerojatno imati poteškoća u pristupu tržištima stambenih nekretnina, uključujući npr. osobe koje ispunjavaju ključnu društvenu ulogu, osobe s invaliditetom, starije osobe ili studente ili samohrane roditelje.

17. Nadalje, države članice trebale bi moći promicati uključive četvrti kroz modele stanovanja kao što su primjerice novi europski Bauhaus ([10]), u kojima se prednost daje pristupu subvencioniranom stanovanju na temelju ciljeva socijalne kombinacije i modela u kojima se kombiniraju subvencionirano stanovanje (socijalno ili priuštivo stanovanje) i stanovanje po tržišnim uvjetima, kao i osiguravanjem pristupačnosti stambenog okruženja i četvrti za osobe s invaliditetom.

18. Kako bi se učinkovito odgovorilo na stambenu krizu, za usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje često može biti potreban iznos potpore iznad općeg praga naknade iz ove Odluke kako bi se nadoknadili troškovi pružanja javne usluge. Naime, kako bi se premostio jaz između ponude i potražnje tijekom sljedećeg desetljeća, Europska komisija ([11]) procjenjuje da će Europa morati dodati oko 650 000 stambenih objekata godišnje uz 1,6 milijuna stambenih objekata koji se već grade. Isporuka tih dodatnih stambenih jedinica koštala bi otprilike 153 milijarde EUR godišnje. Znatna ulaganja u priuštivo stanovanje ne podrazumijevaju nužno znatne rizike od narušavanja. U skladu s tim, naknadu za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje kućanstvima koja ne mogu pristupiti priuštivom stanovanju trebalo bi izuzeti od obveze prijave, čak i ako premašuje opći prag naknade i pod uvjetom da su uspostavljene dostatne zaštitne mjere, kako je utvrđeno ovom Odlukom i njezinim Prilogom, kako bi se ograničilo narušavanje tržišnog natjecanja.

19. Naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje ne bi smjela dovesti do neopravdanog uplitanja u uobičajene tržišne uvjete, što bi moglo istisnuti privatna ulaganja i znatno narušiti tržišno natjecanje. S druge strane, važno je da najugroženija kućanstva i dalje ostvaruju pravo na usluge od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje. Stoga bi države članice pri osmišljavanju usluga od općeg gospodarskog interesa za socijalno i priuštivo stanovanje trebale poštovati poseban skup zahtjeva.

20. Države članice trebale bi moći mjeriti priuštivost stanovanja raznim pokazateljima, kao što su omjer najamnine i dohotka ([12]), omjer otplate hipotekarnog kredita i dohotka ([13]), omjer cijene i dohotka ([14]), stopa preopterećenosti troškovima stanovanja ili godine dohotka za kupnju stambenog objekta ([15]). Države članice trebale bi utvrditi referentne vrijednosti tih pokazatelja, kojima se utvrđuju situacije nemogućnosti pristupa priuštivom stanovanju na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini. Pri određivanju priuštivosti trebalo bi uzeti u obzir troškove energije. Države članice trebale bi moći dokazati da se utvrđivanje potreba za priuštivim stanovanjem temelji na tim pokazateljima.

([10]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Novi europski Bauhaus – od vizije do provedbe (COM(2025)1026) i Prijedlog preporuke Vijeća o novom europskom Bauhausu (COM(2025)1027).

([11]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Europski plan za priuštivo stanovanje (COM(2025)1025).

([12]) Udio mjesečnog bruto dohotka kućanstva koji se izdvaja za plaćanje najamnine.

([13]) Udio mjesečnog bruto dohotka kućanstva koji je potreban za pokrivanje prosječnih mjesečnih rata hipotekarnog kredita.

([14]) Omjer medijana cijena stambenih nekretnina i medijana godišnjeg prihoda kućanstava na određenom području.

([15]) Broj godina bruto dohotka kućanstava potrebnih za kupnju tipičnog doma po tekućim tržišnim cijenama.

21. Naknada za usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje u načelu bi trebala biti usmjerena na troškove ulaganja u izgradnju novih zgrada, uključujući stjecanje zemljišta, kupnju postojećih stanova ili zgrada za pretvorbu ili obnovu, pretvorbu ili obnovu postojećih stanova ili zgrada (ili njihovih pojedinačnih elemenata), usklađivanja sa zahtjevima za pristupačnost za starije osobe ili osobe s invaliditetom, usklađivanja sa standardima za zaštitu okoliša te prilagodbu i otpornost na klimatske promjene, uključujući otpornost vodoopskrbe. Ako je to potrebno za pružanje usluge, takva naknada može uključivati i operativne troškove.

22. Kako bi se izbjegla zlouporaba priuštivog stanovanja, na primjer za sekundarno boravište ili kratkoročni najam, države članice trebale bi osigurati da se stanovanje i dalje upotrebljava u pravu svrhu.

23. Cijene usluga od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje moraju biti u rasponu kojim se osigurava priuštivost stanovanja, a da se pritom ne nadilazi taj cilj kako bi se izbjeglo neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja. Pri određivanju cijena priuštivog stanovanja države članice mogu uzeti u obzir i troškove energije i druge troškove povezane sa stanovanjem kako bi se obuhvatilo ukupno financijsko opterećenje kućanstava.

24. Kako bi se osiguralo da usluge od općeg gospodarskog interesa za socijalno i priuštivo stanovanje budu prilagođene potrebama kućanstava, države članice trebale bi primjenjivati minimalne kriterije kvalitete, zaštite okoliša i pristupačnosti na takve usluge. Takvi kriteriji uključuju, na primjer, pristupačnost za osobe s invaliditetom i starije osobe, otpornost na klimatske promjene, minimalnu površinu, grijanje i hlađenje, ventilaciju, energetsku učinkovitost, sanitarne objekte i opskrbu vodom, stabilnost zgrade i zaštitu od požara te opremljenost zgrade za širokopojasni pristup. Pri određivanju lokacija za projekte socijalnog i priuštivog stanovanja države članice mogu razmotriti i dostupnost cjenovno pristupačnog prijevoza do osnovnih usluga kao što su zdravstvena skrb, obrazovanje i financijske usluge za osobe s invaliditetom.

25. Kako bi se očuvalo tržišno natjecanje u tržišnom segmentu priuštivog stanovanja, usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje trebale bi biti dostupne pod jednakim uvjetima svim sudionicima na tržištu koji mogu pružati takve usluge.

26. Socijalne ili priuštive stambene zgrade koje se subvencioniraju u okviru usluga od općeg gospodarskog interesa trebale bi se nastaviti koristiti za potrebe pružanja socijalnog ili priuštivog stanovanja tijekom dovoljno dugog razdoblja od najmanje 20 godina kako bi se spriječile špekulacije. Istodobno, u posebnim opravdanim okolnostima, kao što su pružanje privremenog smještaja u slučaju ekstremnih vremenskih i klimatskih prilika ili drugih prirodnih katastrofa, mogu biti opravdani programi operativne potpore ili programi ulaganja s niskom javnom potporom ili kraćeg trajanja. Osim toga, opravdano je izuzeti od te obveze poštovanja minimalnog trajanja od 20 godina pružatelje usluga od općeg gospodarskog interesa za socijalno i priuštivo stanovanje čije su djelatnosti u biti ograničene na pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, uz moguće godišnje komercijalne prihode koji ne premašuju 5 % ukupnih godišnjih prihoda tijekom razdoblja povjeravanja, koji se mogu smatrati podređenima u odnosu na uslugu od općeg gospodarskog interesa i koji su zakonski obvezni ponovno uložiti svu svoju dobit u pružanje te usluge. Svrha je tog izuzeća omogućiti tim pružateljima usluga od općeg gospodarskog interesa u području stanovanja da prodaju socijalne ili priuštive stambene jedinice kako bi ponovno uložili u prikladnije socijalno ili priuštivo stanovanje kada to bude potrebno. Pri primjeni tog izuzeća države članice trebale bi osigurati da komercijalni prihodi ostanu podređeni, primjerice nasumičnim provjerama, posebno u slučaju sumnje na zlouporabu.

27. Kritični lijek je lijek čija nedostatna opskrba uzrokuje ozbiljnu štetu ili rizik od ozbiljne štete za pacijente. U lancu opskrbe određenim kritičnim lijekovima mogu postojati rizici i slabosti koji mogu ugroziti kontinuiranu opskrbu pacijenata u Uniji kritičnim lijekovima, posebno u kriznim situacijama, kao što je pandemija. Takvi rizici i slabosti potencijalno zahtijevaju ciljanu javnu intervenciju, uključujući financiranje, posebno u proizvodne kapacitete za ključne lijekove, njihove djelatne tvari i druge ključne ulazne resurse. Ako se na razini Unije ili na razini jedne ili više država članica analizom ranjivosti utvrdi nefunkcioniranje tržišta koje se odnosi na sigurnost opskrbe određenim kritičnim lijekom, sve ili neke uključene države članice mogu odlučiti povjeriti posebne obveze pružanja javne usluge gospodarskim subjektima kako bi se povećala sigurnost opskrbe tim kritičnim lijekovima. Naknadu za usluge od općeg gospodarskog interesa za ključne lijekove ispod općeg praga naknade trebalo bi stoga izuzeti od obveze prijave u skladu s člankom 108. stavkom 3. Ugovora.

28. Članak 93. Ugovora predstavlja *lex specialis* u odnosu na članak 106. stavak 2. Ugovora. U članku 93. utvrđuju se pravila koja se primjenjuju na naknade za obavljanje javnih usluga u sektoru kopnenog prometa. Kad je riječ o prijevozu putnika, članak 93. provodi se Uredbom (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća ([16]), kojom se utvrđuju pravila primjenjiva na naknadu za obveze pružanja javne usluge u javnom putničkom prometu. Primjena Uredbe (EZ) br. 1370/2007 na putnički promet unutarnjim vodama diskrecijsko je pravo država članica. Uredbom (EZ) br. 1370/2007 izuzima se od prijave na temelju članka 108. stavka 3. Ugovora svaka naknada u sektoru kopnenog prometa koja ispunjava uvjete iz te uredbe. Kad je riječ o prijevozu tereta, Komunikacija Komisije *Smjernice o državnim potporama za kopneni i multimodalni promet*, u kojoj se utvrđuju uvjeti pod kojima se državna potpora koja predstavlja nadoknadu za ispunjavanje određenih obveza svojstvenih konceptu javne usluge u sektoru željezničkog prijevoza robe može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 93. Ugovora, pruža tumačenje tog članka. U skladu s presudom u predmetu *Altmark*, naknada u sektoru kopnenog prometa koja nije usklađena s odredbama članka 93. Ugovora ne može se smatrati sukladnom Ugovoru na temelju članka 106. stavka 2. Ugovora, ili na temelju bilo koje odredbe iz Ugovora. Slijedom toga, ova se Odluka ne bi trebala primjenjivati na sektor kopnenog prometa.

29. Za razliku od kopnenog prometa, sektori pomorskog i zračnog prometa podložni su članku 106. stavku 2. Ugovora. Određena pravila koja se primjenjuju na naknadu za javne usluge u sektorima zračnog i pomorskog prometa nalaze se u Uredbi (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ([17]) i Uredbi Vijeća (EEZ) br. 3577/92 ([18]). Međutim, za razliku od Uredbe (EZ) br. 1370/2007, te uredbe ne odnose se na spojivost mogućih elemenata državne potpore, niti uređuju izuzeće od obveze prijave na temelju članka 108. stavka 3. Ugovora. Ova se Odluka stoga treba primjenjivati na naknade za obavljanje javnih usluga u sektorima zračnog i pomorskog prometa pod uvjetom da su, uz ispunjenje uvjeta utvrđenih ovom Odlukom, takve naknade usklađene s posebnim sektorskim propisima sadržanim u uredbama (EZ) br. 1008/2008 i (EEZ) br. 3577/92, kada je to primjenjivo.

30. U posebnim slučajevima naknade za obavljanje javne usluge namijenjene zračnoj ili pomorskoj povezanosti s otocima i za zračne i pomorske luke koje predstavljaju usluge od općeg gospodarskog interesa u skladu s člankom 106. stavkom 2. Ugovora, primjereno je utvrditi pragove koji se temelje na prosječnom godišnjem broju putnika. Osim toga, ako pomorske veze s otocima uključuju teretni promet, primjereno je utvrditi pragove na temelju prosječne godišnje količine tereta koja se utvrđuje na temelju tipičnog omjera između putničkog kapaciteta i kapaciteta za vozila. Ti pragovi odražavaju gospodarsku stvarnost takvih djelatnosti i njihovu prirodu usluga od općeg gospodarskog interesa. Nadalje, na temelju iskustva stečenog na temelju Smjernica za zračni prijevoz iz 2014. ([19]), čak ni zračne luke s godišnjim putničkim prometom većim od 200 000 putnika često nisu profitabilne. Kako bi se uzela u obzir ta gospodarska stvarnost, primjereno je povećati prag za putnike utvrđen Odlukom 2012/21/EU s 200 000 putnika na 500 000 putnika. Naposljetku, s obzirom na ulogu luka, posebno za otočne i najudaljenije regije, postojeći prag trebalo bi povećati s 300 000 na 400 000 putnika. Luke u najudaljenijim regijama trebale bi zbog svoje odlučujuće uloge u povezanosti zbog svoje geografske udaljenosti od kopna države članice biti obuhvaćene izuzećem od obveze prijave neovisno o godišnjem putničkom ili teretnom prometu.

31. Učinak na trgovinu i tržišno natjecanje određene mjere kojom se osigurava naknada ne ovisi samo o prosječnom godišnjem iznosu naknade i predmetnom sektoru, nego i o ukupnom trajanju razdoblja u kojem je zadaća obavljanja usluga od općeg gospodarskog interesa povjerena. Osim ako je duže razdoblje opravdano zbog potrebe za značajnim ulaganjima, na primjer, u području socijalnog ili priuštivog stanovanja gdje se ulaganja uobičajeno amortiziraju u razdoblju duljem od 20 godina, primjena ove Odluke treba biti ograničena na razdoblje povjeravanja od najviše 10 godina.

([16]) Uredba (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1370/oj).

([17]) Uredba (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici (preinaka) (SL L 293, 31.10.2008., str. 3., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj).

([18]) Uredba Vijeća (EEZ) br. 3577/92 od 7. prosinca 1992. o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prijevozu unutar država članica (pomorska kabotaža), (SL L 364, 12.12.1992., str. 7., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1992/3577/oj).

([19]) Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima, SL C 99, 4.4.2014., str. 3.

32. Kako bi se mogao primjenjivati članak 106. stavak 2. Ugovora, predmetnom poduzetniku država članica mora izričito povjeriti obavljanje određene usluge od općeg gospodarskog interesa.

33. Kako bi se osiguralo ispunjenje uvjeta navedenih u članku 106. stavku 2. Ugovora, nužno je utvrditi preciznije uvjete i zahtjeve koje je potrebno ispuniti u odnosu na povjeravanje pružanja usluga od općeg gospodarskog interesa. Iznos naknade može se pravilno izračunati i provjeriti samo ako su obveze koje su povjerene poduzetniku u pogledu javnih usluga i sve obveze povjerene državi jasno definirane jednim ili više akata nadležnih javnih tijela predmetne države članice. Vrsta instrumenta može se razlikovati od države članice do države članice, no instrument mora sadržavati barem predmetne poduzetnike, precizni sadržaj i trajanje dodijeljenih obveza, te ako je potrebno, državno područje na koje se odnosi ispunjavanje obveze javne usluge koja im je povjerena, dodjelu svih isključivih ili posebnih prava, te opis mehanizma dodjele naknade i parametre za određivanje naknade kao i za izbjegavanje prekomjerne naknade i njezina mogućeg povrata.

34. Kako bi se izbjeglo neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja, naknada ne bi smjela premašiti iznos koji je neophodan za pokriće neto troškova poduzetnika u obavljanju usluge, uključujući i razumnu dobit.

35. Opravdani neto troškovi izračunavaju se kao razlika između troškova i prihoda koji su nastali obavljanjem usluge od općeg gospodarskog interesa ili pak kao razlika između neto troškova obavljanja usluge od općeg gospodarskog interesa i neto troškova ili dobiti od obavljanja usluge koja nije obuhvaćena uslugom od općeg gospodarskog interesa. Naročito ako se zbog obveze obavljanja javne usluge snižava prihod (na primjer, zbog reguliranih tarifa), ali to ne utječe na troškove, neto troškove nastale izvršavanjem obveze pružanja javne usluge moguće je utvrditi na temelju umanjenog prihoda. Kako bi se izbjeglo neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja, sve prihode nastale iz usluge od općeg gospodarskog interesa, odnosno sve prihode koje pružatelj usluge ne bi bio ostvario da mu ta obveza nije povjerena, treba uzeti u obzir pri izračunu iznosa naknade. Ako predmetni poduzetnik ima posebna ili isključiva prava povezana s drugim djelatnostima koje nisu usluge od općeg gospodarskog interesa za koje se dodjeljuju potpore, a koje stvaraju dobit koja premašuje razumnu dobit, ili donose korist poduzetniku od drugih prednosti koje mu dodjeljuje država, ta se dobit ili te koristi trebaju uključiti u njegov prihod, bez obzira na to kako se razvrstavaju u smislu članka 107. Ugovora.

36. Radi izbjegavanja potencijalnog unakrsnog subvencioniranja, kada poduzetnik obavlja djelatnosti koje su i unutar i izvan opsega određene usluge od općeg gospodarskog interesa ili njih više, na knjigovodstvenim kontima trebao bi odvojeno prikazati troškove i prihode povezane sa svakom uslugom od općeg gospodarskog interesa i one povezane s drugim uslugama, kao i parametre za razvrstavanje troškova i prihoda.

37. Iznos naknade koji je viši od onoga što je neophodno kako bi se pokrili neto troškovi koje ima predmetni poduzetnik pri obavljanju usluge od općeg gospodarskog interesa treba smatrati nespojivom državnom potporom koja treba biti vraćena državi s kamatama. Naknada koja je dodijeljena za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa, ali je predmetni poduzetnik zapravo koristi za poslovanje na drugom tržištu u svrhu koja nije navedena u aktu o povjeravanju nije neophodna za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa pa slijedom toga može također predstavljati nespojivu potporu koja treba biti vraćena državi s kamatama.

38. Dobit pružatelja usluga koja ne premašuje zbroj relevantne stope kamatne razmjene (*swap rate*) i 100 baznih poena ne bi se trebala smatrati nerazumnom. U tom se kontekstu relevantna stopa kamatne razmjene promatra kao primjerena stopa prinosa za nerizična ulaganja. Premija od 100 baznih bodova služi, između ostalog, kao kompenzacija za rizik likvidnosti povezan s pružanjem kapitala koji je namijenjen za obavljanje usluge tijekom razdoblja povjeravanja.

39. U slučajevima u kojima pružatelj usluge ne snosi značajan stupanj poslovnog rizika, na primjer zbog toga što su troškovi koji nastaju obavljanjem usluge u potpunosti pokriveni naknadom, dobit koja premašuje referentno mjerilo zbroja relevantne stope kamatne razmjene i 100 baznih bodova ne bi se trebala smatrati razumnom.

40. Kada u posebnim okolnostima nije primjereno koristiti stopu povrata na kapital, države članice trebale bi imati mogućnost osloniti se na druge pokazatelje razine dobiti kako bi utvrdile razumnu dobit, kao što su prosječna stopa povrata na vlastiti kapital, povrat na uloženi kapital, povrat na imovinu ili povrat od prodaje.

41. Pri određivanju što čini razumnu dobit, države članice trebale bi imati mogućnost uvesti poticajne kriterije koji se konkretno odnose na kvalitetu pruženih usluga i povećanje učinkovitosti proizvodnje. Povećanje učinkovitosti ne bi smjelo smanjiti kvalitetu pružene usluge. Na primjer, države članice trebaju imati mogućnost da u aktu o povjeravanju odrede ciljeve proizvodne učinkovitosti, pri čemu će visina naknade ovisiti o opsegu ispunjenja tih ciljeva. Aktom o povjeravanju može se odrediti da ako poduzetnik ne ostvari ciljeve, naknada bude smanjena primjenjujući metodu izračuna koja je navedena u tom aktu, a da ako poduzetnik te ciljeve premaši, naknada bude povećana primjenjujući metodu izračuna navedenu u aktu o povjeravanju. Sve premije povezane s povećanjem proizvodne učinkovitosti trebaju biti utvrđene na razini koja omogućava uravnoteženu diobu nastalih koristi između poduzetnika i države članice i/ili korisnika.

42. Na temelju iskustva stečenog primjenom Odluke 2012/21/EU trebalo bi prilagoditi obvezu *ex post* kontrola prekomjerne naknade kako bi se smanjilo administrativno opterećenje za države članice. Stoga bi trebalo smanjiti njihovu učestalost, a države članice izuzeti od takvih kontrola ako je naknada unaprijed utvrđena na temelju vjerodostojnog poslovnog plana. Nadalje, ako je djelatnost pružatelja usluge od općeg gospodarskog interesa u biti ograničena na pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, uz moguće godišnje komercijalne prihode koji ne premašuju 5 % ukupnih godišnjih prihoda tijekom razdoblja povjeravanja, što se može smatrati podređenim prihodom u odnosu na uslugu od općeg gospodarskog interesa, a pružatelj je pravno obvezan svu svoju dobit ponovno uložiti u tu uslugu od općeg gospodarskog interesa, rizik od neopravdanih poremećaja povezanih s mogućom prekomjernom naknadom je ograničen. U tom slučaju *ex post* provjere nepostojanja prekomjerne naknade također ne bi trebale biti potrebne Međutim, pri primjeni tog izuzeća države članice trebale bi osigurati da komercijalni prihodi ostanu podređeni, primjerice nasumičnim provjerama, posebno u slučaju sumnje na zlouporabu.

43. Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje, trebalo bi ukloniti obveze izvješćivanja uvedene Odlukom 2012/21/EU. Isto tako, radi pojednostavnjenja trebalo bi ukloniti i obvezu upućivanja na tu odluku u aktu o povjeravanju. Kako bi se zadržala dostatna razina transparentnosti u pogledu naknade za usluge od općeg gospodarskog interesa, trebalo bi prilagoditi obveze transparentnosti iz Odluke 2012/21/EU. Kad je riječ o objavi informacija o dodjelama pojedinačnih potpora, primjereno je utvrditi pragove iznad kojih se objava može smatrati razmjernom uzimajući u obzir iznos potpore.

44. Izuzeće od obveze prethodne prijave za određene usluge od općeg gospodarskog interesa ne bi trebalo isključiti mogućnost da države članice prijave određenu mjeru potpore. U slučaju takve prijave, ili ako Komisija ocjenjuje spojivost određene mjere potpore na temelju zahtjeva ili po službenoj dužnosti (*ex officio*), Komisija treba ocijeniti jesu li ispunjeni relevantni uvjeti. Ako to nije slučaj, mjera se treba ocjenjivati u skladu s načelima sadržanim u Komunikaciji Komisije o okviru za državne potpore u obliku naknade za javne usluge ([20]).

45. Ova bi se Odluka trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje odredbe Direktive Komisije 2006/111/EZ ([21]).

46. Ova bi se Odluka trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje odredbe Unije u području tržišnog natjecanja, posebno članke 101. i 102. Ugovora.

47. Ova bi se Odluka trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje odredbe Unije u području javnih nabava.

48. Ova bi se Odluka trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje strože odredbe koje se odnose na obveze pružanja javnih usluga koje su sadržane u sektorskom zakonodavstvu Unije.

([20]) Komunikacija Komisije – Okvir Europske unije za državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga, SL C 8, 11.1.2012., str. 15.

([21]) Direktiva Komisije 2006/111/EZ od 16. studenog 2006. o transparentnosti financijskih odnosa između država članica i javnih poduzeća, kao i o financijskoj transparentnosti unutar određenih poduzeća (SL L 318, 17.11.2006., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/111/oj).

49. Programi potpora koji su stupili na snagu u skladu s Odlukom 2012/21/EU prije stupanja na snagu ove Odluke trebaju nastaviti biti spojivi s unutarnjim tržištem i izuzeti od obveze prijave u razdoblju od sljedeće dvije godine. Potpore koje su stupile na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, koje nisu dodijeljene u skladu s Odlukom 2012/21/EU, ali ispunjavaju uvjete utvrđene ovom Odlukom, trebaju se smatrati spojivima s unutarnjim tržištem i izuzetima od obveze prijave. S obzirom na to da se ovom Odlukom uvode novi uvjeti ograničenog učinka za socijalne usluge od općeg gospodarskog interesa, odstupajući od, i radi zaštite korisnika tih postojećih socijalnih usluga od općeg gospodarskog interesa, te uzimajući u obzir ograničeni potencijal za narušavanja tržišnog natjecanja povezano s takvim socijalnim uslugama od općeg gospodarskog interesa, program potpore ili pojedinačna potpora za socijalne usluge od općeg gospodarskog interesa koja je stupila na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, a bila je spojiva s unutarnjim tržištem i izuzeta od obveze prijave, trebala bi i dalje biti spojiva s unutarnjim tržištem do isteka akta o povjeravanju.

50. Komisija bi prema potrebi trebala preispitati ovu Odluku uzimajući u obzir iskustvo stečeno u njezinoj provedbi,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Predmet

Ovom se Odlukom utvrđuju uvjeti pod kojima se državna potpora u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa smatra spojivom s unutarnjim tržištem i izuzima od obveze prijave utvrđene u članku 108. stavku 3. Ugovora. Za identifikaciju primatelja potpore u ovoj Odluci primjenjuje se pojam jedan poduzetnik kako je definiran u članku 2. stavku 2. Uredbe Komisije (EU) 2023/2832.

Članak 2.

Područje primjene

1. Izuzeće od obveze prijave iz članka 108. stavka 3. Ugovora navedeno u ovoj Odluci primjenjuje na državne potpore u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa kako je navedeno u članku 106. stavku 2. Ugovora, a koje su obuhvaćene jednom od sljedećih kategorija:

(a) naknada koja ne premašuje godišnji iznos od 20 milijuna EUR za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa u svim područjima osim prometa i prometne infrastrukture, uključujući socijalne usluge koje nisu naveden u točki (c) i kritične lijekove;

(b) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa od strane bolnica koje pružaju medicinsku skrb, uključujući, kada je to potrebno, usluge hitne medicinske pomoći; obavljanje povezanih pomoćnih usluge koje su neposredno povezane s njihovim osnovnim djelatnostima, osobito u području istraživanja, ne sprečava primjenu ovog stavka;

(c) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa kojima se ispunjavaju socijalne potrebe u pogledu zdravstvene i dugotrajne skrbi, skrbi o djeci, pristupa tržištu rada i ponovnog uključivanja na njega te skrbi za ranjive skupine i njihovu socijalnu uključenost, uključujući pristupačnost i pomoćne tehnološke usluge za osobe s invaliditetom;

(d) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje ako usluge socijalnog stanovanja ispunjavaju zahtjeve utvrđene u Prilogu;

(e) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje ako usluge priuštivog stanovanja ispunjavaju zahtjeve utvrđene u Prilogu;

(f) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za zračnu ili pomorsku povezanost s otocima na kojima prosječni godišnji promet u razdoblju od dvije financijske godine koje prethode godini u kojoj je povjereno obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa ne prelazi 300 000 putnika i ako pomorska povezanost s otocima uključuje prijevoz tereta, 75 000 linearnih metara tereta ([22]);

(g) naknada za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa za zračne luke i luke u kojima prosječni godišnji promet u razdoblju od dvije financijske godine koje prethode godini u kojoj je povjereno obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa ne prelazi 500 000 putnika kada je riječ o zračnim lukama i 400 000 putnika kada je riječ o lukama, ili za luke u najudaljenijim regijama neovisno o prosječnom godišnjem prometu.

2. Ako iznos naknade iz stavka 1. točke (a) varira u razdoblju povjeravanja, godišnji iznos izračunava se kao prosjek godišnjih iznosa naknade za koje se očekuje da će se ostvariti u razdoblju povjeravanja.

Godišnji prag iz stavka 1. točke (a) primjenjuje se za svaku uslugu od općeg gospodarskog interesa koja je povjerena poduzetniku. U slučaju zajedničkog ili pojedinačnog povjeravanja u nekoliko država članica, prag naknade primjenjuje se za svaku državu članicu u kojoj se usluga pruža.

3. Ova Odluka primjenjuje se kada je poduzetniku povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa u razdoblju koje ne prelazi 10 godina. Kad razdoblje povjeravanja prelazi 10 godina, odredbe ove Odluke primjenjuju se samo kada davatelj usluge mora izvršiti značajna ulaganja koja se moraju amortizirati u dužem vremenskom razdoblju u skladu s opće važećim računovodstvenim načelima.

4. Ako tijekom razdoblja povjeravanja uvjeti za primjenu ove Odluke prestanu biti ispunjeni, potpora se mora prijaviti u skladu s člankom 108. stavkom 3. Ugovora.

5. U području zračnog i pomorskog prometa ova se Odluka primjenjuje samo na državne potpore u obliku naknade za javne usluge koja se dodjeljuje poduzetnicima kojima ja povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, kako je navedeno u članku 106. stavku 2. Ugovora, i, kada je primjenjivo, u skladu s Uredbom (EZ) br. 1008/2008 odnosno Uredbom (EEZ) br. 3577/92.

6. Ova se Odluka ne primjenjuje na državne potpore u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje poduzetnicima u području kopnenog prometa.

Članak 3.

Spojivost i izuzeće od prijave

Državne potpore u obliku naknade za obavljanje javnih usluga koje ispunjavaju uvjete utvrđene u ovoj Odluci spojive su s unutarnjim tržištem i izuzimaju se od obveze prethodne prijave predviđene člankom 108. stavkom 3. Ugovora, pod uvjetom da je državna potpora istodobno usklađena i s uvjetima koji proizlaze iz Ugovora ili iz relevantnog sektorskog zakonodavstva Unije.

Članak 4.

Povjeravanje

Obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa predmetnom poduzetniku povjerava na temelju jednog ili više akata, čiji oblik može odrediti svaka država članica. Taj akt ili akti konkretno sadržavaju sljedeće informacije:

(a) sadržaj i trajanje obveza pružanja javne usluge;

(b) poduzetnik i, prema potrebi, predmetno državno područje;

(c) vrsta svih isključivih ili posebnih prava koja je tom poduzetniku dodijelio davatelj potpore;

([22]) „Linearni metri tereta” odnosi se na godišnju količinu tereta prevezenu komercijalnim teretnim vozilima i prikolicama bez pratnje, izmjerenu u metrima prometne trake. Metar prometne trake odgovara jednom metru duljine na palubi za vozila, odnosno jednom metru širine prometne trake.

(d) opis mehanizma naknade i parametara za izračun, kontrolu i reviziju naknade;

(e) mjere za izbjegavanje i povrat moguće prekomjerne naknade.

Članak 5.

Naknada

1. Iznos naknade ne smije premašiti iznos koji je neophodan za pokrivanje neto troškova koji su nastali prilikom izvršavanja obveze pružanja javnih usluga, uključujući razumnu dobit.

2. Neto troškovi mogu se izračunati kao razlika između troškova kako su utvrđeni u stavku 3. i prihoda kako su utvrđeni u stavku 4. Mogu se izračunati i kao razlika između neto troškova poduzetnika koji posluje s obvezom pružanja javne usluge i neto troškova ili dobiti istog poduzetnika koji posluje bez obveze pružanja javne usluge.

3. Troškovi koje je potrebno uzeti u obzir uključuju sve troškove koji su nastali obavljanjem usluge od općeg gospodarskog interesa. Izračunavaju se na temelju sljedećih općeprihvaćenih načela troškovnog računovodstva:

(a) ako su djelatnosti predmetnog poduzetnika ograničene na usluge od općeg gospodarskog interesa, mogu se uzeti u obzir svi njegovi troškovi;

(b) ako poduzetnik ujedno obavlja djelatnosti koje nisu obuhvaćene uslugama od općeg gospodarskog interesa, u obzir se uzimaju samo troškovi povezani s uslugama od općeg gospodarskog interesa;

(c) troškovi razvrstani za usluge od općeg gospodarskog interesa mogu uključivati sve izravne troškove nastale pri obavljanju usluge od općeg gospodarskog interesa kao i odgovarajući udio u troškovima koji su zajednički i uslugama od općeg gospodarskog interesa i drugim djelatnostima;

(d) troškovi povezani s ulaganjima, uključujući infrastrukturu, mogu se uzeti u obzir ako su takva ulaganja neophodna za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa.

4. Prihod koji je potrebno uzeti u obzir mora uključivati barem čitav prihod ostvaren od obavljanja usluga od općeg gospodarskog interesa, neovisno o tome je li prihod razvrstan kao državna potpora u smislu članka 107. Ugovora. Ako predmetni poduzetnik ima posebna ili isključiva prava povezana s drugim djelatnostima koje nisu usluge od općeg gospodarskog interesa za koje se dodjeljuju potpore, a koje stvaraju dobit koja premašuje razumnu dobit, ili donose korist poduzetniku od drugih prednosti koje mu dodjeljuje država, one se uključuju u njegov prihod, bez obzira na to kako se razvrstavaju u smislu članka 107. Ugovora. Predmetna država članica može odlučiti da se dobit koja se ostvaruje iz drugih djelatnosti koje su izvan opsega usluge od općeg gospodarskog interesa dodijeli u cijelosti ili djelomično za financiranje usluge od općeg gospodarskog interesa.

5. Kada poduzetnik obavlja djelatnosti koje su i unutar i izvan opsega određene usluge od općeg gospodarskog interesa ili njih više, na knjigovodstvenim kontima mora odvojeno prikazati troškove i prihode povezane sa svakom uslugom od općeg gospodarskog interesa i one povezane s drugim uslugama, kao i parametre za razvrstavanje troškova i prihoda. Troškovi povezani s djelatnostima izvan opsega usluga od općeg gospodarskog interesa pokrivaju sve izravne troškove, odgovarajući udio u zajedničkim troškovima te odgovarajući povrat na kapital. Naknada se ne dodjeljuje za troškove povezane s bilo kojom djelatnošću izvan opsega usluge od općeg gospodarskog interesa.

6. Države članice će od predmetnog poduzetnika zahtijevati povrat svake primljene prekomjerne naknade.

Članak 6.

Razumna dobit

1. U smislu ove Odluke, „razumna dobit” znači stopu povrata na kapital koju bi za čitavo razdoblje povjeravanja zahtijevao tipičan poduzetnik koji razmatra bi li pružao uslugu od općeg gospodarskog interesa uzimajući u obzir pripadajući rizik. „Stopa povrata na kapital” znači unutarnja stopa povrata koju poduzetnik ostvari na svoj uloženi kapital tijekom razdoblja povjeravanja. Stupanj rizika ovisi o predmetnom sektoru, vrsti usluge i obilježjima naknade.

2. Pri određivanju što predstavlja razumnu dobit, države članice mogu uvesti poticajne kriterije koji se konkretno odnose na kvalitetu pružene usluge te povećanje proizvodne učinkovitosti. Povećanje učinkovitosti ne smije smanjiti kvalitetu pružene usluge. Sve premije povezane s povećanjem proizvodne učinkovitosti moraju biti utvrđene na razini koja će omogućiti uravnoteženu diobu nastalih koristi između poduzetnika i države članice i/ili korisnika.

3. Za potrebe ove Odluke, stopa povrata na kapital koja ne premašuje zbroj relevantne stope kamatne razmjene i 100 baznih bodova smatra se razumnom u svakom slučaju. Relevantna stopa kamatne razmjene je stopa kamatne razmjene čije dospijeće i valuta odgovaraju trajanju i valuti akta o povjeravanju. Kada pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa nije povezano sa značajnim komercijalnim ili ugovornim rizikom, naročito kada se neto troškovi nastali pružanjem usluga od općeg gospodarskog interesa zapravo naknadno nadoknađuju u potpunosti, razumna dobit ne smije premašiti zbroj relevantne stope kamatne razmjene i premije od 100 baznih bodova.

4. Kada u posebnim okolnostima nije primjereno koristiti stopu povrata na kapital, države članice mogu se osloniti se na druge pokazatelje razine dobiti osim stope povrata na kapital kako bi utvrdile razumnu dobit, kao što su prosječna stopa povrata na vlastiti kapital, povrat na uloženi kapital, povrat na imovinu ili povrat od prodaje. „Prinos” znači zarada prije odbitka kamata i poreza u predmetnoj godini. Prosječni prinos računa se pomoću diskontnog faktora za vrijeme trajanja ugovora, kako je uređeno Komunikacijom Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih stopa i diskontnih stopa ([23]). Bez obzira na to koji je pokazatelj izabran, država članica mora biti u mogućnosti Komisiji, na njezin zahtjev, dostaviti dokaze da dobit ne premašuje dobit koju bi očekivao prosječni poduzetnik koji razmatra bi li obavljao uslugu, na primjer, dostavom podataka o povratima koji su ostvareni na temelju sličnih vrsta ugovora po tržišnim uvjetima.

Članak 7.

Nadzor prekomjerne nadoknade

1. Države članice osiguravaju da naknada koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ispunjava uvjete utvrđene u ovoj Odluci, a naročito da poduzetnik ne prima naknadu koja bi bila viša od iznosa koji je utvrđen u skladu s člankom 5. Države članice na zahtjev Komisije dostavljaju dokaze o spojivosti. U tu svrhu države članice provode redovite provjere barem svakih pet godina tijekom razdoblja povjeravanja i na kraju tog razdoblja.

2. Ako je država članica utvrdila fiksnu razinu naknade za uslugu od općeg gospodarskog interesa kojom se primjereno predviđa i uključuje zarada od povećanja učinkovitosti za koju se može očekivati da će je pružatelj usluge ostvariti tijekom razdoblja povjeravanja, na temelju ispravne raspodjele troškova i prihoda i na temelju razumnih očekivanja, provjera prekomjerne naknade ograničena je na provjeravanje da je razina dobiti na koju pružatelj usluge ima pravo u skladu s aktom o povjeravanju razumna s *ex ante* gledišta.

3. Ako je djelatnost pružatelja usluge od općeg gospodarskog interesa u osnovi ograničena na pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, s godišnjim komercijalnim prihodima koji ne premašuju 5 % ukupnih godišnjih prihoda tijekom razdoblja povjeravanja, a pružatelj je zakonski obvezan svu svoju dobit ponovno uložiti u pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, nisu potrebne *ex post* provjere radi utvrđivanja nepostojanja prekomjerne naknade. Pri primjeni tog izuzeća države članice osiguravaju da komercijalni prihodi ostanu podređeni pružanju usluge od općeg gospodarskog interesa.

4. Kad poduzetnik primi naknadu koja je viša od iznosa koji je utvrđen u skladu s članku 5., predmetna država članica od poduzetnika zahtijeva da vrati iznos prekomjerne naknade. Ako su buduća plaćanja naknade predviđena povjeravanjem usluge od općeg gospodarskog interesa koje je u tijeku, parametri za izračun naknade ažuriraju se za budućnost, a ako iznos prekomjerne naknade ne premašuje 10 % iznosa prosječne godišnje naknade, takva prekomjerna naknada može se oduzeti od sljedeće isplate naknade.

([23]) Komunikacija Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih i diskontnih stopa, SL C 14, 19.1.2008., str. 6.

Članak 8.

Transparentnost

1. Države članice od 1. siječnja 2028. osiguravaju da se informacije o potporama većima od 1 milijun EUR po poduzetniku i po usluzi od općeg gospodarskog interesa tijekom razdoblja povjeravanja registriraju u središnjem registru na nacionalnoj razini ili razini Unije. Informacije u središnjem registru moraju sadržavati podatke o korisniku, nacionalnu pravnu osnovu, iznos naknade, datum dodjele, trajanje povjeravanja, podatke o davatelju potpore, instrumentu potpore i predmetnom sektoru na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Uniji („klasifikacija NACE”). Središnji registar uspostavlja se na način da se javnosti omogući jednostavan pristup informacijama i istodobno osigura usklađenost s pravilima Unije o zaštiti podataka, među ostalim pseudonimizacijom određenih unosa kada je to potrebno.

2. Države članice registriraju informacije iz stavka 1. u središnji registar za sve potpore koje je dodijelilo bilo koje tijelo u predmetnoj državi članici u roku od 20 radnih dana od dodjele potpore. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale točnost podataka u središnjem registru.

3. Države članice vode evidenciju o registriranim informacijama o potporama 10 godina od datuma dodjele potpore.

4. Na pisani zahtjev Komisije predmetna država članica u roku od 20 radnih dana ili u duljem razdoblju koje se može utvrditi u zahtjevu Komisiji dostavlja sve podatke koje Komisija smatra potrebnima kako bi ocijenila jesu li ispunjeni uvjeti iz ove Odluke.

Članak 9.

Prijelazne odredbe

Ova se Odluka primjenjuje na sljedeće pojedinačne potpore i programe potpora:

(a) svaki program potpore koji je stupio na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, a koji je bio spojiv s unutarnjim tržištem i izuzet od obveze prijave u skladu s Odlukom 2012/21/EU, nastavit će biti spojiv s unutarnjim tržištem i izuzet od obveze prijave za sljedeće razdoblje od dvije godine od stupanja na snagu ove Odluke;

(b) svaki program potpore ili pojedinačne potpore za socijalne usluge od općeg gospodarskog interesa koji su stupili na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, koji su bili spojivi s unutarnjim tržištem i izuzeti od obveze prijave u skladu s Odlukom 2012/21/EU, nastavit će biti spojivi s unutarnjim tržištem do isteka akta o povjeravanju;

(c) svaki program potpore ili pojedinačne potpore koji su stupili na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, a nisu bili spojivi s unutarnjim tržištem niti izuzeti od obveze prijave u skladu s Odlukom 2012/21/EU, no ispunjavaju uvjete utvrđene ovom Odlukom, posebno člankom 2. stavkom 3., smatrat će se spojivima s unutarnjim tržištem i izuzetima od obveze prethodne prijave.

Članak 10.

Stavljanje izvan snage

Odluka 2012/21/EU stavlja se izvan snage.

Članak 11.

Stupanje na snagu

Ova Odluka stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Strasbourgu 16. prosinca 2025.

Za Komisiju
Predsjednica
Ursula VON DER LEYEN

PRILOG

1. Socijalno stanovanje kao usluga od općeg gospodarskog interesa za potrebe ove Odluke ispunjava sljedeće zahtjeve:

   a. dostupno je kućanstvima u nepovoljnom položaju ili socijalno ugroženijim skupinama, uključujući beskućnike, kojima je zbog ograničene platežne sposobnosti do stambenog prostora nemoguće doći po tržišnim uvjetima. Usluge od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje mogu uključivati ograničen udio kućanstava koja nisu u nepovoljnom položaju kako bi se izbjegla prostorna koncentracija siromaštva;

   b. ispunjava minimalne standarde kvalitete, zaštite okoliša i pristupačnosti koji su na snazi u državi članici;

   c. na raspolaganju je za potrebe socijalnog stanovanja najmanje dvadeset godina od početka pružanja usluge. Države članice mogu dopustiti kraće razdoblje pod uvjetom da je to propisno opravdano, na primjer, privremenom prirodom državne intervencije. Takvo obrazloženje mora se evidentirati i dostaviti Komisiji na zahtjev u skladu s člankom 8. stavkom 4.

      Ako je djelatnost pružatelja usluge od općeg gospodarskog interesa u osnovi ograničena na pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, s godišnjim komercijalnim prihodima koji ne premašuju 5 % ukupnih godišnjih prihoda tijekom razdoblja povjeravanja, a pružatelj je zakonski obvezan svu svoju dobit ponovno uložiti u tu uslugu od općeg gospodarskog interesa, može biti izuzet od obveze poštovanja minimalnog trajanja od 20 godina. Pri primjeni tog izuzeća države članice osiguravaju da komercijalni prihodi ostanu podređeni u odnosu na pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa;

   d. naknadom za usluge od općeg gospodarskog interesa za socijalno stanovanje mogu se pokriti troškovi ulaganja za izgradnju novih zgrada, uključujući kupnju zemljišta, kupnju postojećih stanova ili zgrada za pretvorbu ili obnovu, pretvorbu ili obnovu postojećih zgrada ili stanova (ili njihovih pojedinačnih elemenata), troškovi usklađenosti sa standardima pristupačnosti za starije osobe ili osobe s invaliditetom, usklađenosti sa standardima zaštite okoliša, troškovi prilagodbe otpornosti na klimatske promjene, te operativni troškovi, ako je to potrebno za pružanje usluge.

2. Priuštivo stanovanje kao usluga od općeg gospodarskog interesa za potrebe ove Odluke ispunjava sljedeće zahtjeve:

   a. dostupno je kućanstvima koja zbog situacije na tržištu, osobito zbog nefunkcioniranje tržišta, ne mogu pristupiti stanovanju po priuštivim uvjetima.

      Priuštivost stanovanja mora se mjeriti pouzdanim pokazateljima kao što su omjer najamnine i dohotka, omjer otplate hipotekarnog kredita i dohotka, omjer cijene i dohotka, stopa preopterećenosti troškovima stanovanja, ili godine dohotka za kupnju stambenog objekta. Troškovi energije moraju se smatrati dijelom ukupnih troškova stanovanja.

      Utvrđene potrebe država članica za priuštivim stanovanjem i upotrijebljeni pokazatelji i referentne vrijednosti moraju se evidentirati i dostaviti Komisiji na zahtjev u skladu s člankom 8. stavkom 4.

      Usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje moraju koristiti kućanstvima kojima su zaista potrebne, posebno uzimajući u obzir dohodak i sastav kućanstava.

      Države članice moraju osigurati da se subvencionirano stanovanje upotrebljava i da se nastavi upotrebljavati za priuštivo stanovanje;

   b. ima priuštive cijene stambenih prostora ili najamnine, niže od tržišnih cijena i utvrđene na temelju transparentnih kriterija, kao što su dohodak kućanstava, tržišne cijene i troškovi koje snose pružatelji stambenih prostora. U cijene stambenih prostora ili najamnine mogu se uključiti drugi troškovi stanovanja, kao što su troškovi energije;

   c. cijene stambenih prostora ili najamnine ne smiju se smanjivati ispod razine koja je nužna da se osigura priuštivosti za prihvatljiva kućanstva;

   d. ispunjava minimalne standarde kvalitete, zaštite okoliša i pristupačnosti koji su na snazi u državi članici;

   e. pod jednakim je uvjetima dostupno svima koji mogu pružati uslugu, bez obzira na njihov pravni status i/ili javnu ili privatnu prirodu;

f. dostupno je za potrebe priuštivog stanovanja najmanje dvadeset godina od početka pružanja usluge. Države članice mogu dopustiti kraće razdoblje pod uvjetom da je to propisno opravdano, na primjer, privremenom prirodom državne intervencije. Takvo obrazloženje mora se evidentirati i dostaviti Komisiji na zahtjev u skladu s člankom 8. stavkom 4.

Ako je djelatnost pružatelja usluge od općeg gospodarskog interesa u osnovi ograničena na pružanje te usluge od općeg gospodarskog interesa, s godišnjim komercijalnim prihodima koji ne premašuju 5 % ukupnih godišnjih prihoda tijekom razdoblja povjeravanja, a pružatelj je zakonski obvezan svu svoju dobit ponovno uložiti u tu uslugu od općeg gospodarskog interesa, on može biti izuzet od te obveze poštovanja minimalnog trajanja od 20 godina. Pri primjeni tog izuzeća države članice osiguravaju da komercijalni prihodi ostanu podređeni u odnosu na pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa;

g. naknadom za usluge od općeg gospodarskog interesa za priuštivo stanovanje mogu se pokriti troškovi ulaganja za izgradnju novih zgrada, uključujući kupnju zemljišta, kupnju postojećih stanova ili zgrada za pretvorbu ili obnovu, pretvorbu ili obnovu postojećih zgrada ili stanova (ili njihovih pojedinačnih elemenata), usklađivanja sa standardima pristupačnosti za starije osobe ili osobe s invaliditetom, usklađivanja sa standardima zaštite okoliša, i troškovi za prilagodbe i otpornost na klimatske promjene, te operativni troškovi, ako je to potrebno za pružanje usluge.